

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL BÚNQUER
SITUAT AL KM 7+200 DE LA CARRETERA N-145 (LES VALLS DE
VALIRA, ALT URGELL).**

MARÇ DE 2013

ROSER POU I CALVET

MATARÓ, MARÇ DE 2013

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL BÚNQUER SITUAT AL KM 7+200 DE LA CARRETERA N-145 (LES VALLS DE VALIRA, ALT URGELL). MARÇ DE 2013

Realització:.....ATICS SL

Direcció tècnica:.....ROSER POU CALVET

Autor:..... ROSER POU CALVET

Disseny gràfic assistit per ordinador:..... JOSÉ IGNACIO JIMÉNEZ GORDÓN

MATARÓ, MARÇ DE 2013

ÍNDEX

1	FITXA TÈCNICA.....	4
2	INTRODUCCIÓ.....	5
3	VALLS DE VALIRA (ALT URGELL). MARC HISTÒRIC I GEOFÍSIC.....	6
4	ANTECEDENTS. LA LÍNEA P DELS PIRINEUS (1944-1953).....	8
4.1	ORGANITZACIÓ DEFENSIVA DELS PIRINEUS DURANT EL FRANQUISME.....	11
5	MÈTODE EMPRAT EN EL TREBALL DE CAMP.....	19
6	RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.....	20
7	CONCLUSIONS.....	21
8	BIBLIOGRAFIA.....	22
9	NETGRAFIA.....	22
10	DOCUMENTACIÓ GRÀFICA.....	23
10.1	FOTOGRAFIES.....	23
10.2	PLANIMETRIA.....	35
	ANNEX 1. PERMISOS ADMINSTRATIUS.....	42

1 FITXA TÈCNICA

INTERVENCIÓ	Intervenció arqueològica al búnquer situat al Km 7+200 de la carretera N-145.
UBICACIÓ	Valls de Valira (Alt Urgell)
COORDENADES UTM Fus31N Datum ED50 (UB/ITC)	X: 373798.3 Y:4697505.7 Z: 812 msm
CONTEXT	Rústic
TIPUS D'INTERVENCIÓ	Preventiva
CLASSE D'ACTIVITAT	Documentació
DATES D'INTERVENCIÓ	19 de març de 2013
PROMOTOR	Corsan-Corvian Construcción SA
EQUIP TÈCNIC	Direcció: Roser Pou Calvet Planimetria: José Ignacio Jiménez Gordón ATICS SL

2 INTRODUCCIÓ.

Durant el mes de febrer de 2013 l'empresa CORSAN-CORVIAN CONSTRUCCIÓN S.A., com adjudicatària de les obres de millora a la carretera N-145 de La Seu d'Urgell a Andorra, va posar-se en contacte amb l'empresa d'arqueologia ATICS. S.L. per tal de dur a terme la documentació i prospecció arqueològica a l'entorn d'un búnquer de vigilància situat en el PK 7+200 del projecte, a redós de la mateixa carretera, dins del terme municipal de Les Valls de Valira (Lleida).

Les obres de millora i condicionament de la carretera N-145 de la Seu d'Urgell a Andorra afecten la construcció militar situada al KM 7+200 de la mateixa carretera. Aquesta construcció es situa just al marge de la via. Per aquest motiu s'ha projectat una intervenció arqueològica consistent en la documentació exhaustiva de l'element. Aquesta actuació, promoguda per la mateixa obra (empresa Corsan-Corvian), ha estat dirigida per l'arqueòloga Roser Pou i Calvet de l'empresa ATICS SL i s'ha dut a terme el dia 19 de març de 2013, segons resolució de la Direcció General del Patrimoni Cultural.

3 VALLS DE VALIRA (ALT URGELL). MARC HISTÒRIC I GEOFÍSIC.

Alt Urgell

Comarca de Catalunya, al límit amb Andorra. Cap de comarca, la Seu d'Urgell. Anomenada també Urgellet i situada a la conca del Segre, és constituïda per les terres compreses entre el forat de la Seu i la ribera de Bassella (bé que, fisiogràficament, s'acabi al grau d'Oliana), sistema de petites valls i riberes formades al llarg i a l'ample d'aquest riu i dels seus afluents.

A l'aiguabarreig dels dos rius principals, el Segre i la Valira, es troba una plana d'uns 7 km de longitud envoltada d'altres serres; a la plana o ribera de la Seu, és situat l'agrupament humà més important, la Seu d'Urgell. Aquesta plana, estesa entre la serra de Cadí, que forma part del parc natural del Cadí-Moixeró, i la ratlla del Pirineu Axial, proporciona els trets més peculiars de l'Alt Urgell. La situació privilegiada de la Seu en una de les cruïlles de comunicacions més importants del Pirineu català explica el seu paper històric excepcional i el del comtat d'Urgell com una de les claus de la reconquesta. Les petites planes o riberes obertes al voltant del Segre són separades per congosts. La major part de la població es concentra en aquestes riberes.

Valls de Valira

Municipi creat el 1970 per l'agregació dels termes d'Anserall, Ars, Civís, Arcavell i Bescaran, el nom es correspon amb la morfologia del nou terme, excepte pel que fa a les terres de Bescaran, que no pertanyen a la conca de la Valira sinó a la del Segre.

El municipi, el segon més gran en extensió de tota la comarca, és el més septentrional de l'Alt Urgell. Les terres del que fou el municipi d'Anserall són al N de la Seu d'Urgell; s'estenen a banda i banda de la Valira i per migdia arriben gairebé a tocar del Segre, al límit amb el terme municipal de la Seu. L'antic terme d'Arcavell és situat a la part de tramuntana de la comarca, al límit amb Andorra; el terme d'Ars és també a la part de tramuntana, vora el límit amb Andorra i a frec del Pallars Sobirà. El terme tradicional de Civís comprèn tres parts diferenciades: la meridional, a la vall de Sant Joan Fumat, la septentrional, drenada pel riu d'Aós, i la de ponent, a la capçalera del Romadriu o riu de Santa Magdalena, aquesta del vessant pallarès. El terme tradicional de Bescaran és situat al NE, al límit amb Andorra i amb la Cerdanya. És l'única vall de l'actual municipi que no desguassa a la Valira, ja que comprèn la vall alta del riu de Bescaran, afluent de capçalera del Segre que neix sota el Port Negre.

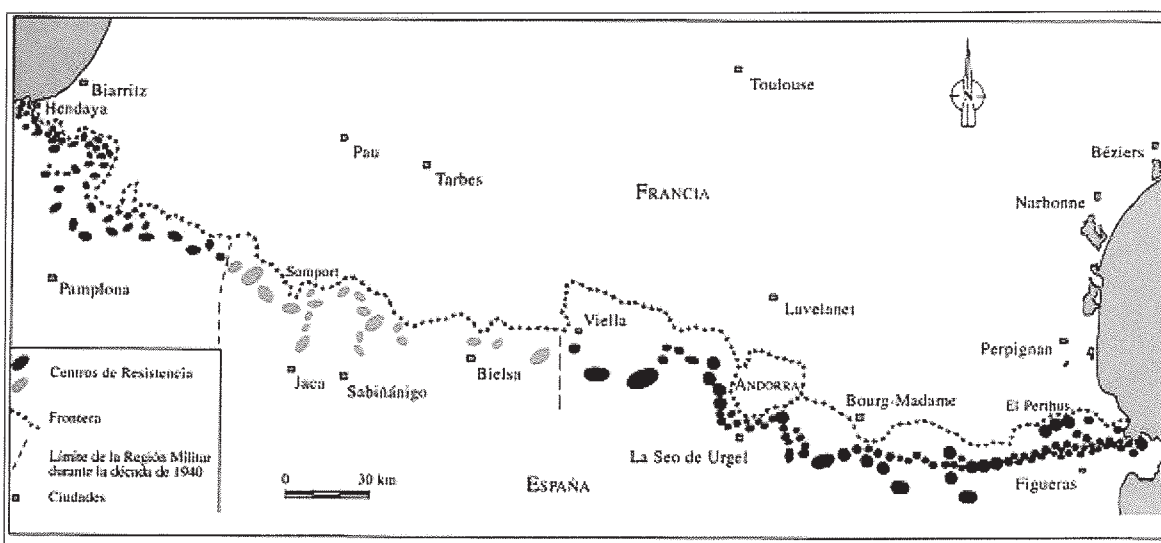
El municipi limita al S amb els termes de Montferrer i Castellbò (que s'estén també pel sector ponentí), la Seu d'Urgell i Estamariu; a l'E termeneja amb el Pont de Bar i Lles de Cerdanya (Cerdanya), al NW amb Alins i Farrera, ambdós del Pallars Sobirà, i al N amb Andorra.

Excepte el fons de les valls principals, com la Valira, el terme és molt accidentat. La carretera N-145 de la Seu a Andorra ressegueix el curs de la Valira i travessa el municipi.

Les coordenades U.T.M. de la construcció militar afectada són: X 373798.3 i Y 4697505.7 i l'alçada sobre el nivell del mar és de 812 metres. UTM 31N amb DATUM 50 (paràmetres ICC/UB). (Veure documentació gràfica)

4 ANTECEDENTS. LA LÍNEA P DELS PIRINEUS (1944-1953)

La línia P, oficialment **Organització defensiva dels Pirineus**, va ser una barrera defensiva construïda entre 1939 i 1948 per evitar que, depenent de les èpoques, els maquis (si bé aquesta hipòtesi és poc creïble), el Tercer Reich o els Aliats penetressin al territori espanyol. Aquesta barrera aniria des del Mediterrani fins al Cantàbric, aproximadament 500 km d'assentaments fortificats. Estava composta teòricament per uns búnquers, dels quals uns 6.000 van ser acabats. Cap al 1980 es van abandonar definitivament.

BLANCHON et al., 1997. La línia P o Línia Fortificada dels Pirineus

La coneguda Línia P, pot fer referència a l'abreviatura de Pirineus; d'aquesta forma seria Línia Pirineus. No obstant això existeixen altres dues denominacions, una és Línia Pérez i l'altra coneguda a Catalunya com la Línia Gutiérrez; el perquè ningú ho sap, és possible que fos anomenada així pel coronel d'Enginyers Manuel Duel Gutiérrez, el qual va participar en una reunió relativa a aquesta línia fortificada. Existeixen forces incògnites al voltant d'aquesta obra, ja que va ser un secret militar. Els milers d'assentaments que esquitxen les muntanyes i valls dels Pirineus es van portar a terme entre 1944 i 1953. Aquesta gran obra de fortificació no va entrar en cap moment en servei i realment tampoc es va arribar a concloure. Avui dia s'ha quedat totalment obsoleta i pertany, ja, a la nostra història recent.

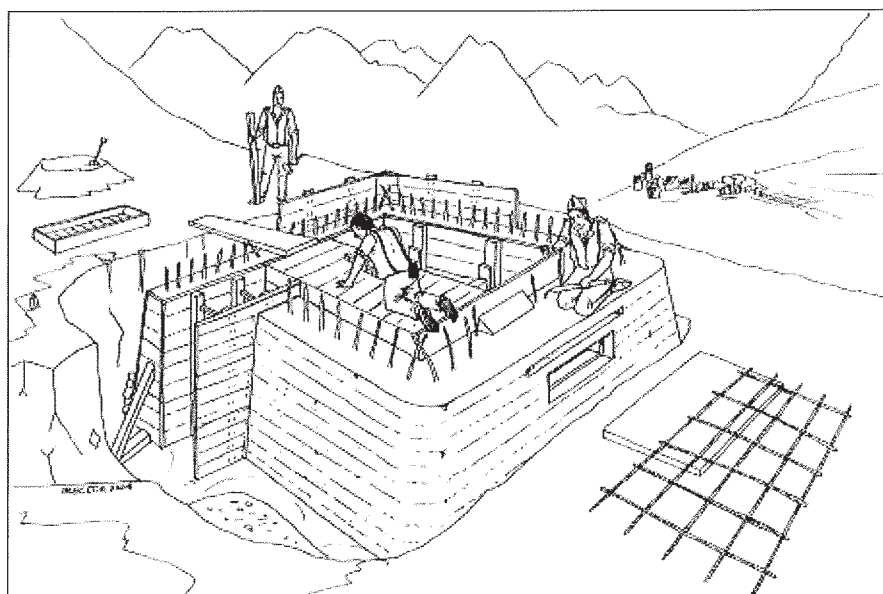
Context polític

Després de finalitzar la Guerra Civil Espanyola molts espanyols es van assentar a les muntanyes dels Pirineus i es va formar un govern en l'exili situat en la ciutat francesa de Toulouse. Moltes d'aquestes persones esperaven i confiaven que el govern francès de De Gaulle i els seus aliats poguessin atacar a Franco i reconquistar Espanya. El 19 d'agost de 1944 es produí l'esperat alliberament, això dona a la frontera espanyola una especial rellevància. Ni el general Franco ni els alemanys van poder

aconseguir mai tancar la frontera d'una forma eficaç, ja que es buscaven rutes alternatives a les habituals per a passar d'un costat a un altre de la frontera. El 1945 De Gaulle va fer retirar totes les banderes republicanes espanyoles a França i es desentén definitivament de la Junta Espanyola d'Alliberament (J.I.C.) a la qual no va reconèixer. Aquests espanyols després del rebuig francès i dels seus aliats es van veure obligats a una guerra d'escamots, militants coneguts com maquis. El 18 d'abril de 1946, Polònia, amb suport de la Unió Soviètica, França i Mèxic, demana a l'ONU la condemna a Espanya com país agressiu per la construcció de fortificacions als Pirineus. Les obres d'aquestes fortificacions havien començat dos anys enrera en tota la serralada. Aquesta petició va ser rebutjada gràcies al britànic Sir Alexander Cadogan, representant d'Anglaterra en l'ONU. Finalment el govern d'Estats Units va comunicar els resultats d'una enquesta dient que les fortificacions als Pirineus eren essencialment defensives.

L'obra de fortificació

L'inici de l'obra de fortificació va ser a la tardor de 1944, però els plànols i altra documentació ja estaven llestos l'any 1943. Per a la seva construcció es van mobilitzar grans quantitats de mitjans i homes (essencialment soldats de reemplaçament). L'obra va ser confiada a les antigues regions militars que feien frontera amb el país veí. La IV (Catalunya), V (Aragó) i VI (Navarresa / País Basc).

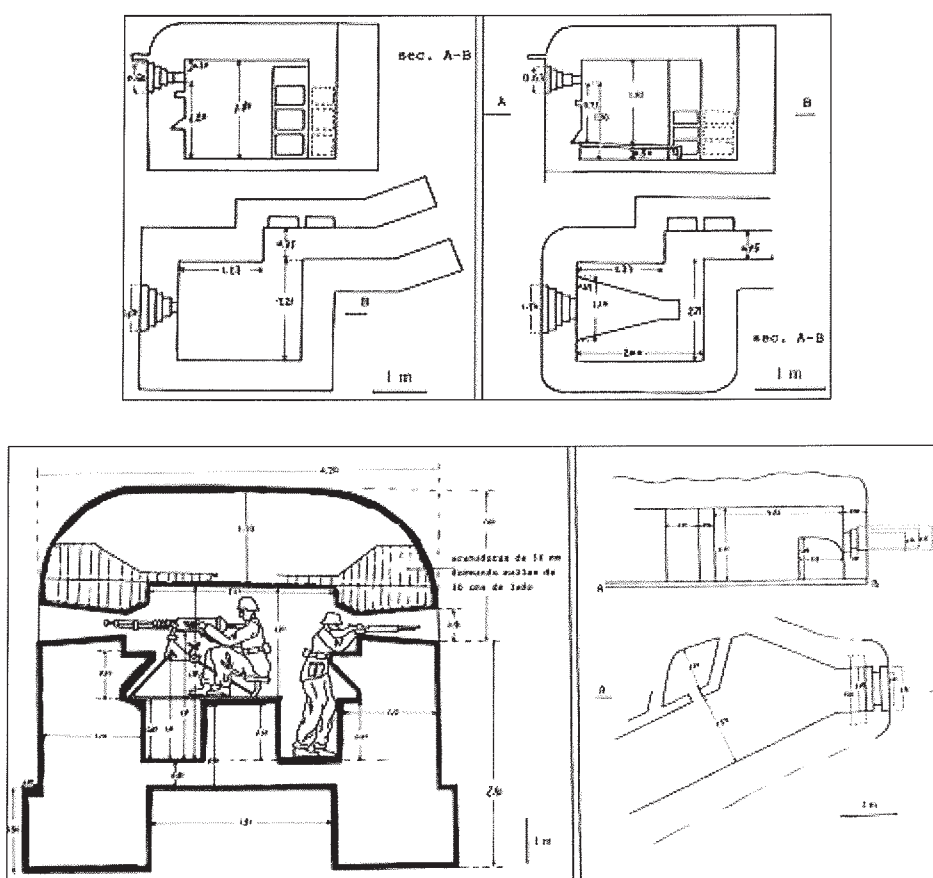

CLÚA, J. M., 2004, pàg. 184. *Recreació d'una fase avançada de la construcció d'un assentament*

En el projecte original es contemplava que cada lloc construït s'envoltés d'unes trinxeres comunicades entre si amb un pou de tirador a cada extrem; tot el conjunt quedaria envoltat per un filat. Tant aquests pous com els filats mai es van arribar a realitzar i no van passar de ser un projecte en els

plànols de cada assentament. Cal dir que els filats i les portes blindades que tancaven aquests assentaments van romandre emmagatzemades a Figueres (Girona), Pamplona (Navarra) i Jaca (Huesca). Sense haver estat acabada aquesta gran obra s'han succeït al llarg d'anys diverses prospeccions per a comprovar l'estat que es trobaven els assentaments. Les últimes comprovacions d'aquestes fortificacions a la vall del riu Aragó daten de finals dels anys vuitanta.

Aquesta obra pretenia aconseguir que la frontera resultés impermeable. L'exèrcit en aquella època pensava que amb aquestes obres de fortificació es podria parar un exèrcit que entrés per algun dels passos de muntanya cap a Espanya. No obstant això, els francesos, amb la seva experiència amb la Línia Maginot, la consideraven una obra lleugera.

CLÚA, J. M., 2004. Exemples de plànols dels elements defensius de la Línia P.

Cada Nucli de Resistència posseïa gran quantitat d'assentaments agrupats en punts de suport i aquests al seu entorn en elements de recolzament i ells en sub-elements. Els assentaments construïts allotjarien les següents armes:

- Fusell metrallador.
- Metralladora.

- Canó anti-tanc.
- Canó d'Infanteria.
- Metralladora antiaèria.
- Morter de 81 mm
- Morter de 50 mm
- També es van construir observatoris, abrics de secció i dipòsits de municions o queviures.

4.1 ORGANITZACIÓ DEFENSIVA DELS PIRINEUS DURANT EL FRANQUISME

Per aclarir aquest panorama militar, més propi d'una guerra freda, reproduïm un document realitzat el 23 d'agost de 1944 pel General Antonio Barroso de l'Estat Major Central de l'Exèrcit, localitzat a l'Arxiu Militar del Quarter del Bruc de Barcelona. Són les instruccions anomenades C-15 en quant a l'organització defensiva dels Pirineus:

“La necesidad de organizar definitivamente nuestra frontera Pirenaica, teniendo en cuenta la nueva organización dada al Ejército y las enseñanzas deducidas de la actual guerra hasta el momento presente, hacen necesarias nuevas directivas en las que aprovechando su parte útil los trabajos efectuados por las Juntas Locales de Defensa y Armamento e incluso las obras de fortificación y comunicaciones ya construidas, se orienten los nuevos estudios y trabajos para llevar cuanto antes y aprovechando los meses que lo permitan, a conseguir un sistema defensivo que sea base de ulteriores perfeccionamiento a medida que los vayan dictando la experiencia de los contendientes y las posibilidades de todos los órdenes de nuestra Nación.

Para ello se tendrá en cuenta lo siguiente:

I.- CRITERIO DEFENSIVO.

A).- La organización será total para evitar que la ruptura en una zona pueda traer consigo la maniobra de envolvimiento de las demás.

B).- Dentro de la totalidad, la organización de la resistencia tendrá por bases las características del terreno según su clasificación en zonas activas, peligrosas y pasivas de acuerdo con las directivas de este Estado Mayor Central de 11 de noviembre de 1943 y los medios disponibles en cada Región que se indican más adelante.

C).- La organización defensiva no tendrá carácter lineal, ya que la ruptura de una línea es solo función de los medios a emplear; por el contrario abarcará zonas, dentro de las cuales puedan asegurarse las reacciones ofensivas que anulen y neutralicen cualquier éxito inicial o progresión afortunada del enemigo.

D).- El límite anterior a estas zonas deberá llevarse a la misma raya fronteriza, si bien no debe ser precepto este principio, pues habrá que amoldarse a las comunicaciones existentes y más particularmente a la servidumbre de cubrir con eficacia los grupos de objetivos industriales de primer orden o puntos de marcado interés táctico.

E).- El límite posterior de las zonas citadas, estará apoyado por fuertes accidentes geográficos que aseguren una total detención del enemigo hacia el interior del país, tanto por su naturaleza (ríos, cadenas montañosas, angosturas, terreno pantanoso). Como por el desgaste a que debe ser sometido al contrario en una progresión obstaculizada y orientadas en determinadas direcciones favorables a la defensa.

Este límite posterior será a su vez pantalla que cubra la concentración de las nuevas Reservas que acudan a la batalla defensiva y base de partida de sus acciones.

F).- Los flancos de esta zona deberán quedar asegurados contra todo envolvimiento por acciones marítimas; para conseguirlo se atenderá a la defensa de costas que influyan en dichos flancos teniendo en cuenta cuanto se prescribe en la Instrucción correspondiente.

II.- DIVISIÓN DE LA ZONA FRONTERIZA.

Subsistirá la ya conocida de Pirineos Orientales, Centrales y Occidentales con los mismos límites.

III).- ORGANIZACIÓN DEL TERRENO.

El terreno se organizará en NÚCLEOS DE RESISTENCIA capaces de defensa en todos sus contornos e interior, tanto contra infantería como contra carros, de forma que cada uno resulte una organización particular con capacidad combativa incluso en caso de desbordamiento, no siendo preceptivo la continuidad de ellos ni en el sentido frontal ni en el de profundidad, pues el principio de economía de fuerzas obligará a dejar intervalos y distancias a base de permitir la maniobra de los fuegos y el contraataque sobre los compartimentos del terreno no ocupado y fáciles para la progresión del enemigo, debiendo ligarse entre sí estos centros por puntos fortificados que sirvan bien como bases de partida de tales contraataques o para disgregar o adelgazar las flechas enemigas, favoreciendo así su neutralización por pérdida de efectivos, acción de su mando, apoyo artillero y de carros.

En los valles estrechos y normales a la frontera la organización será a base de estrangulamiento de la línea de penetración en toda la profundidad posible dado la dosificación de fuerzas.

IV).- CLASE DE OBRAS.

Las especificadas en las directivas de este Estado Mayor Central de 11 de Noviembre de 1943 y siempre a base de que se defiendan por gola y que permitan refuerzos y evacuaciones durante el combate.

Estas obras servirán como esqueletos de la defensa debiendo situarse en su mayor parte compensado la debilidad del terreno o su topografía cerrando las líneas de penetración.

Las obras no se considerarán como blindajes de a.a., sino como inserción en el terreno de las Unidades tácticas, dándole al fusil repetidor toda la importancia que en montaña tiene. Cada obra o grupo de obras constituirán centros potenciales de la defensa activa por la actuación desde ellos de núcleos de tropas que contraatacan y hagan pequeñas maniobras de envolvimiento, estos núcleos móviles se abrigarán en obras de campaña complementarias. Las cuales no se desguarnecerán durante los contraataques para evitar sean utilizadas por el enemigo.

A).- Infantería.-

Los núcleos de resistencia antes aludidos estarán guarnecidos por Tropas en cantidad variable ya que no debe tomarse, en cuanto a cantidad, por sinónimos de Batallón; se guarnecerán por lo tanto, con las tropas precisas para constituir una organización particular con su mando que a su vez tiene sus misiones determinadas dentro del conjunto.

Durante el combate los bordes exteriores de cada núcleo y las partes por la observación enemiga se guarnecerán con tropas estrictamente indispensables, dejando el mayor número para las acciones de contraataques inmediatos situándolas en las zonas no vigiladas por los observatorios enemigos, tanto actuales como de fácil conquista en sus primeras actuaciones.

B).- Artillería.-

Los núcleos de resistencia tendrán la artillería mínima para su defensa y que deberá reducirse a las piezas regimentales pues interesa tener el resto de la Artillería en zonas que permitan el apoyo de las reacciones ofensivas del defensor con preferencia a la formación de barreras.

Esta artillería debe defenderse de los ataques enemigos de carros y para ello y dentro de su finalidad táctica expuesta anteriormente, se buscaran como zonas de despliegue la comprendida entre varios núcleos de resistencia y cerrados por obras complementarias. Estas zonas de despliegue artillero no estará atravesadas por las probables líneas de penetración enemiga, aunque resulten excéntricas con relación a sus futuros objetivos; una hábil maniobra de fuegos y manejo de trayectorias permitirán el alejamiento del material de las zonas vulnerables al ataque

de carros. A pesar de esto la artillería siempre estudiará y completará su defensa inmediata aprovechando la vecindad de los núcleos de resistencia.

VI).- CONDUCTA DE LA DEFENSA.

Tendrá un carácter eminentemente activo, para lo cual, tanto los núcleos de resistencia como la organización de conjunto procurará obtener el máximo de tropas de reserva, que situadas convenientemente y apoyadas por armas de la propia unidad o de las superiores y si es posible por carros, estén siempre dispuestas a cerrar brechas y realizar ataques de flanco contra los núcleos enemigos que consigan progresiones enemiga entre nidos de resistencia y puntos fortificados.

En resumen: La batalla defensiva se llevará de forma que obligue al enemigo, caso de ruptura, a progresar por determinadas direcciones que le lleven compartimentos de terreno favorables a nuestros contraataques y les prohíba, en cambio, desembocar o apoderarse de puntos vitales o zonas de despliegue artillero de forma que si el enemigo marca su voluntad en el tiempo, el defensor la debe de imponer en el espacio.

VII). DEFENSA ANTICARRO.

La organización anticarro es imprescindible, si no existe el obstáculo natural hay que crearlo a base de obstáculos o zanjas delante de las cuales se colocará un mínimo de tropas de observación y detrás y aprovechando el parapeto de tierra extraída de la zanja se situará los campos de minas que de esa forma son más difíciles de destruir para el enemigo por su situación en contra pendiente.

Las armas anticarros se organizarán en profundidad y alejadas del obstáculo situándolas combinadas según sus calibres rebatiéndolo.

Se tendrá en cuenta cuanto receptua la Instrucción E-41 sobre defensas contra carros.

VIII.- DEFENSA ANTIAÉREA.

Teniendo en cuenta que no se contará con los A.A. precisos para la totalidad de la organización, es necesario que cada unidad prepare la suya utilizando los medios disponibles y prodigando la trinchera estrecha y profunda que compartimente las acciones de bombardeos y ametralladoras.

IX.- PP.CC. Y OBSERVATORIOS

Deberán organizarse como núcleos de resistencia aptos para su defensa en los 360 grados. Los observatorios serán los puntos fundamentales de la organización defensiva por la trascendencia en la conducción de la batalla y en la maniobra y planes de fuego.

X.- DETERMINACIÓN DE LA ZONA DE RESISTENCIA.

A).- Límite anterior que constituirá la línea de vigilancia y seguridad. De acuerdo con el párrafo D) del apartado 1.

B).- Límite posterior. (Només es comentarà la Regió 4 que correspon al Sector de Catalunya)

Región 4ª.-

-Río Muga (desembocadura) hasta la confluencia del río Manol en Vilanova.

-Figueras.

-Aviñonet.

-Lladó.

-Sierra Magdalena de Mayá.

-Farás.

-Vértices Creu Blanca-San Julián y Bater.

-Olot.

-Vértice San Miguel.

-Vértice Sespunya, al N. de Ridaura.

-Alturas de Castelltallat.

-San Juan de las Abadesas.

-Ripoll.

-Campdevánol.

-Vértice Beumas de Mordola (Sierra de San Marcos).

-Vértice Nogues al S. de Pobla de Lillet.

-Guardiola.

-Vértice Vall, al S. Gósol.

-Vértice Tossa Pelada, entre Tuxet y Goma.

-Vértice Cassals, al O. de Osera.

-Sierra de Prada.

-Guerri.

-Pont de Suert.

XI.- ORDEN DE URGENCIA.

Se empezará por organizar las zonas más próximas a las rayas fronterizas, pero procurando llevarlas simultáneamente en las activas y peligrosas, aprovechando cuantos trabajos y obras estén ya hechas y adaptándolas a las nuevas directivas y llegando con los medios que se fijan más adelante a preparase defensivamente toda la profundidad que se marca en esta instrucción.

XII.- MEDIOS ASIGNADOS.

A).- GG.UU

Región 4ª... Divisiones 41, 42, 141, 142, y X (a determinar esta última por el Estado Mayor Central.)

B).- Medios Suplementarios.-

Región 4ª ... Regimiento de Fortificación nº 3

Regimiento de Zapadores nº 4

XIII.- COMUNICACIONES

No se construirán más pistas automóviles penetrantes y normales a la frontera y sí, únicamente, las estrictamente necesarias para los medios a lomo o hipo móviles que precisen los servicios de las fuerzas de primera línea.

En cuanto a las paralelas a la raya, se terminarán únicamente las ordenadas como consecuencia a la Junta celebrada en este Estado Mayor Central con los representantes de las Regiones en 11 de Noviembre de 1940.

XIV.- DESTRUCCIONES.

Se redactará el plan de destrucciones y obstaculización de comunicaciones de una profundidad de 150 kilómetros de la frontera según la instrucción C-(C) 16.

XV.- PLANES DE TRABAJO.

Las Juntas Locales de Defensa y Armamento de cada Región y aprovechando los trabajos hechos con anterioridad, redactarán sus nuevos planes con arreglo a estas Directivas en el plazo de cuarenta días debiendo tener entrada sus propuestas en este Ministerio (Estado Mayor Central) antes del 15 de Octubre próximo. Dichos planes comprenderán.

1).- Plan de maniobra.

a).- Definición de zonas (activas, peligrosas y pasivas).

b).- Señalamiento de la zona de resistencia con sus límites anteriores y posteriores.

c).- Distribución de tropas (núcleos de resistencia, posiciones intermedias, despliegue artillero, zonas de reacción, de reserva).

d).- Defensa anticarro.

e).- Comunicaciones.

f).- Conducción de la maniobra (contraataques que se prevén según la maniobra concebida, planes de fuego en los centros de Resistencia y Artillería dentro de la organización de conjunto y sin descender a detalles de armas automáticas).

2).- Plan de Información.

Observatorios. (Hasta mando de núcleos de resistencia inclusive).

3).- Plan de Enlace.

PP.CC. hasta Batallón y Grupo (inclusive).

El Plan de Servicios será objeto de trabajos posteriores.

Todo se expresará en breves memorias resúmenes de las decisiones de la Junta, acompañadas de gráficos aclaratorios en escala 1:50.000.

XVI.- NOTAS COMPLEMENTARIAS.

1).- A los efectos del cumplimiento de la Instrucción los Presidentes y Vocales de las Juntas Locales de Defensa y Armamento de cada Región tendrán derecho a quince días de dietas reglamentarias para completar los trabajos de campo y reconocimientos necesarios.

2).- Las Juntas Locales de Defensa y Armamento harán una primera distribución de los medios suplementarios de trabajo a fin de que las Regiones se preparen los respectivos campamentos para las tropas cuyo orden de incorporación se hará por el Estado Mayor Central.

3).- Con el fin de abreviar trámites y llegar cuanto antes a los comienzos de los trabajos, la Junta Local de Defensa y Armamento podrán presentar a los Capitanes Generales y éstos enviar con sus informes, los estudios parciales de cada Región Geográfica, bien entendido que ha de tenerse en cuenta la distribución total de medios para el conjunto.

4).- Por las Regiones se estudiarán golpes de mano ejecutados en momentos oportunos nos pueden proporcionar observatorios o efectuar destrucciones en comunicaciones, centrales de energías líneas de alta tensión, canales o establecimientos fabriles que puedan producir un retardo de los movimientos enemigos sumando sus efectos a la misión de la cobertura.

5).- Se acompañarán aclaraciones para la debida interpretación, por las respectivas regiones, de cuanto se preconiza en esta Instrucción.

Madrid 23 de Agosto de 1944

De O. de S.E.

EL GENERAL JEFE DEL E.M.C.

P.A.

EL GENERAL 2º Jefe

Antonio Barroso.- Rubricado.

Hay un sello en tinta violeta que dice: Estaco Mayor Central del Ejército.”.

5 MÈTODE EMPRAT EN EL TREBALL DE CAMP.

Els treballs que s'havien de dur a terme consistien en la documentació gràfica i planimètrica de l'element fortificat. Per aquest motiu es realitzaren, plantes, seccions i alçats de l'element a escala 1:20. Abans de dur a terme el dibuix de l'element es netejaren de forma manual les zones que quedaven parcialment cobertes per terres i vegetació. Al mateix temps s'efectuà un exhaustiu reportatge fotogràfic. L'aixecament topogràfic de la zona el duqué a terme la mateixa empresa que executa l'obra de millora de la carretera N-145.

6 RESULTATS DE LA INTERVENCIÓ.

La documentació d'aquest element pertanyent a la línia defensiva dels Pirineus projectada i construïda després de la Guerra Civil Espanyola ha permès documentar la planta de l'element i la seva possible funcionalitat. L'element documentat s'ha de considerar en el conjunt dels elements fortificats construïts al llarg de tota la vall del Valira. Aquests elements permetrien vigilar i defensar la frontera amb Andorra i el pas des de França. Les característiques de l'element documentat i les seves dimensions fan pensar que es tracti d'un element de vigilància. Les seves dimensions no permetrien disposar-hi cap tipus d'arma al seu interior. En tot cas només s'hi podria disposar un home amb una arma lleugera, un fusell.

L'element, de planta quadrangular, es troba orientat vers el nord, on hi trobem l'obertura de l'espitllera. L'accés a la construcció es fa des de l'oest per una porta de 60 cm d'amplada. Aquest accés queda separat de la zona de vigilància per un mur de formigó de 40 cm d'amplada. La construcció de 3,90x3,20 m, queda recolzada al marge del vessant muntanyós. La construcció feta en formigó, estava recoberta per petites llosetes de pedra local per tal de quedar camuflat a l'entorn. D'aquest revestiment en queden petites mostres tant sobre l'espitllera com sobre la porta d'accés. Tota la obertura de l'espitllera conserva l'estructura de fusta que revesteix el formigó. A l'interior de l'estructura s'observa el mur de separació de la porta i la zona de vigilància. Els angles de la zona de la garita no són rectes, en canvi sí que ho són a l'entrada. A les parets sud i est s'observen dos entrants rectangulars, també revestits de fusta que servien de lleixa per dipositar diferents elements necessaris en l'estructura, ja sigui munició o intendència (menjar, farmacioles..etc).

A la part exterior, en l'angle nord-est es conserva una mena de contrafort en pedra seca que més que reforçar l'estructura el camufla dins el marge.

Després d'efectuar l'obra de millora de la carretera el búnquer queda situat al mateix límit del voral de la via. Les normes de seguretat de la mateixa no permetrien conservar aquest element de formigó en aquesta zona sense cap mena de protecció.

7 CONCLUSIONS

Un cop documentat l'element s'ha pogut constatar com, possiblement, es tracta d'un assentament de vigilància que forma part del conjunt de fortificacions localitzades a la vall del Valira. Les seves dimensions i estructura ho assenyalarien. Aquestes fortificacions formen part de la línia fortificada dels Pirineus coneguda com a Línia P construïda a la dècada dels anys 40 del segle XX.

La situació de l'element just al límit del voral de la carretera, i les normes de seguretat observades per la via, fan que aquest es pugui veure afectat per l'obra de millora.

Per tal de conèixer la possible protecció de l'element s'ha consultat el catàleg de patrimoni contemplat en el POUM provisional del municipi de Valls de Valira. En aquest catàleg cap, d'aquests elements militars, consta com a edificació protegida.

8 BIBLIOGRAFIA.

CLUA MENDEZ, J M (2004). *Cuando Franco fortificó los Pirineos, La Línea P en Aragón: Generalidades / La Jacetania*. 2004. Editorial Katia. Zaragoza

9 NETGRAFIA

<http://www.enciclopedia.cat>. Enciclopèdia Catalana

<http://vallsvalira.ddl.net/>. Ajuntament de Valls de Valira

10 DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

10.1 FOTOGRAFIES

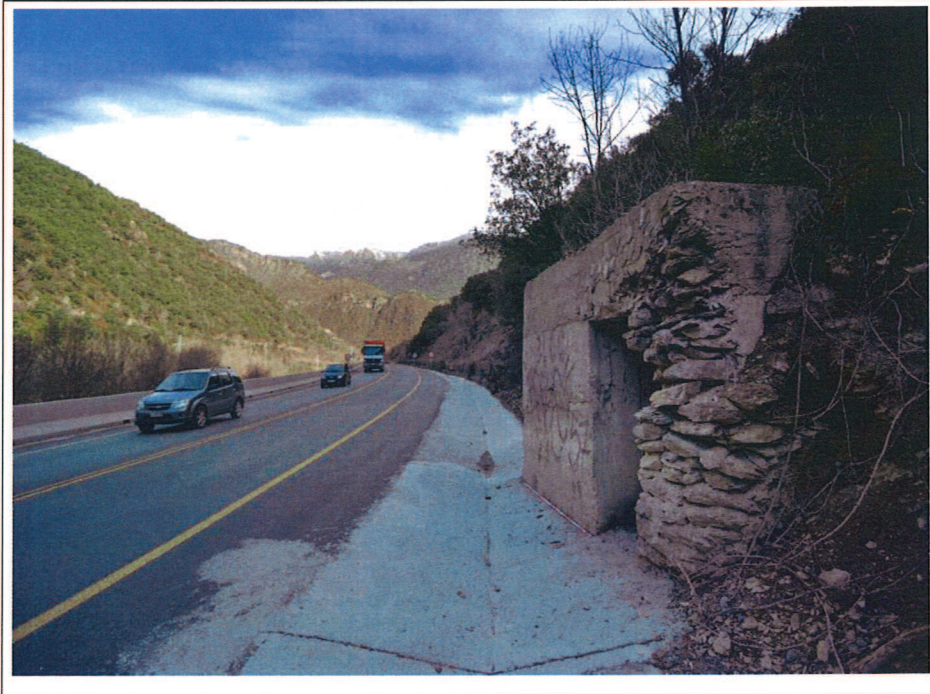

FOTO 1: Carretera N-145. Element fortificat.

FOTO 2: Carretera N-145. Element fortificat.

FOTO 3: Cara nord de l'ements.

FOTO 4. Obertura cap al nord. Abans de la neteja.

FOTO 5. Detall interior.

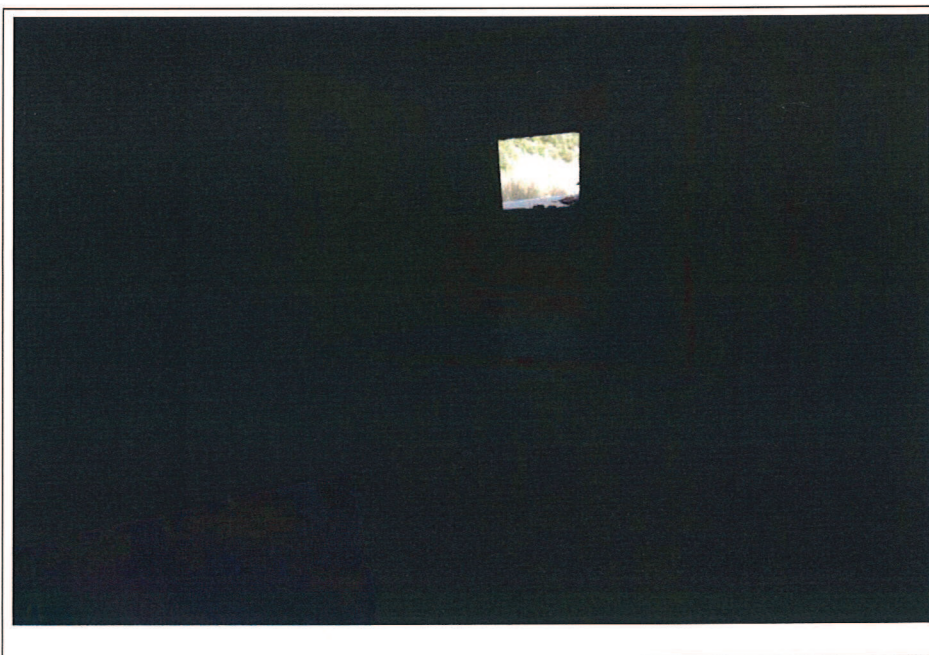

FOTO 6. Detall interior.

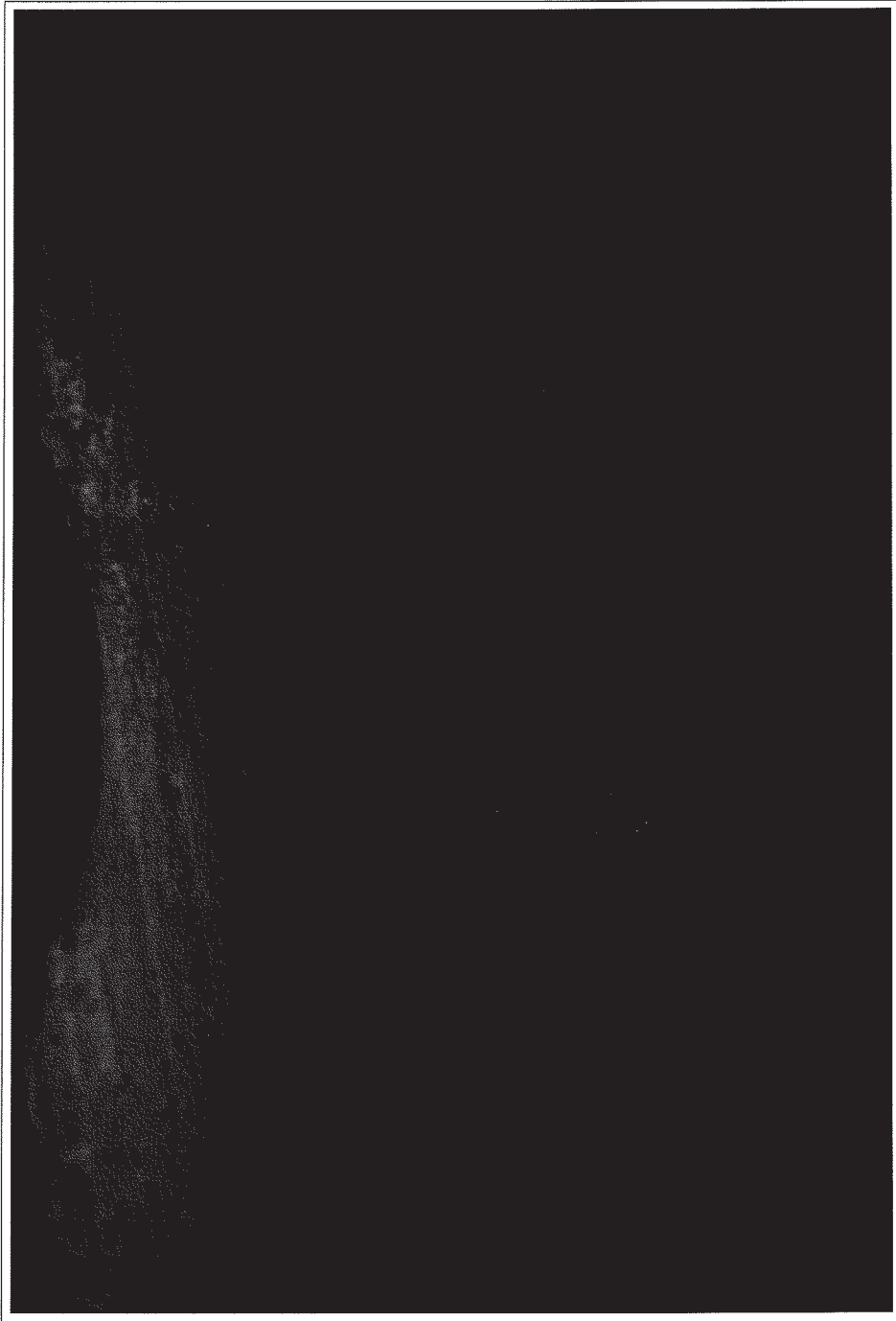

FOTO 7. detall interior, angle.

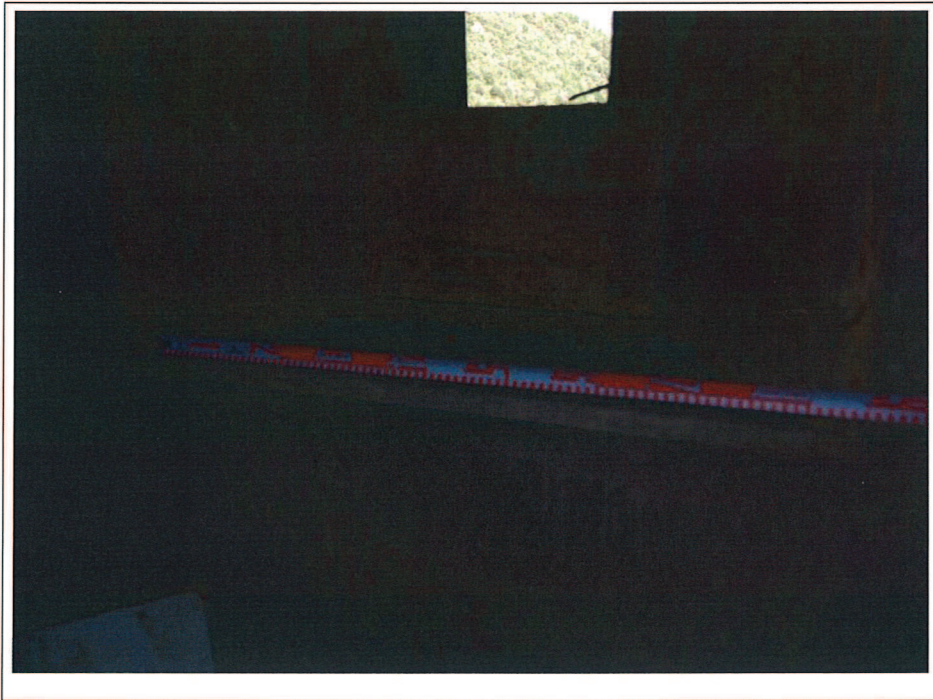

FOTO 8: Detall interior obertura.

FOTO 9: Detall interior obertura.

FOTO 10: Detall interior obertura.

FOTO 11. Detall interior.

FOTO 12. Detall de l'obertura després de la neteja.

FOTO 13. Detall del revestiment de llosetes de pissarra.

FOTO 14. Detall del revestiment de llosetes de pissarra.

FOTO 15: Detall del revestiment de llosetes de pissarra.

FOTO 16: Bandera espanyola pintada a la part superior de l'estructura.

FOTO 17: Part superior

FOTO 18: Número 10 pintat a la fusta de l'espitllera.

FOTO 19. Vista general de l'entrada.

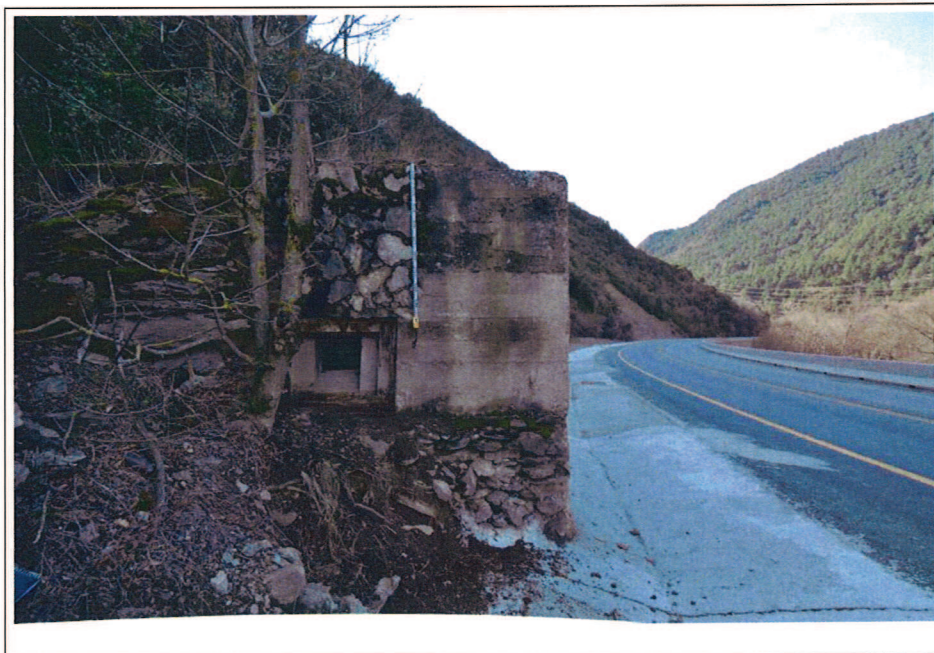

FOTO 20: Vista general de la cara nord.

10.2 PLANIMETRIA

NOMBRE DEL PROYECTO

Intervenció arqueològica al búnquer situat al km 7+200 de la carretera N-145

MUNICIPIO

les Vall de Valira

COMARCA

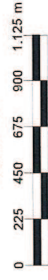
l'Alt Urgell

LEYENDA

----- Limite municipal

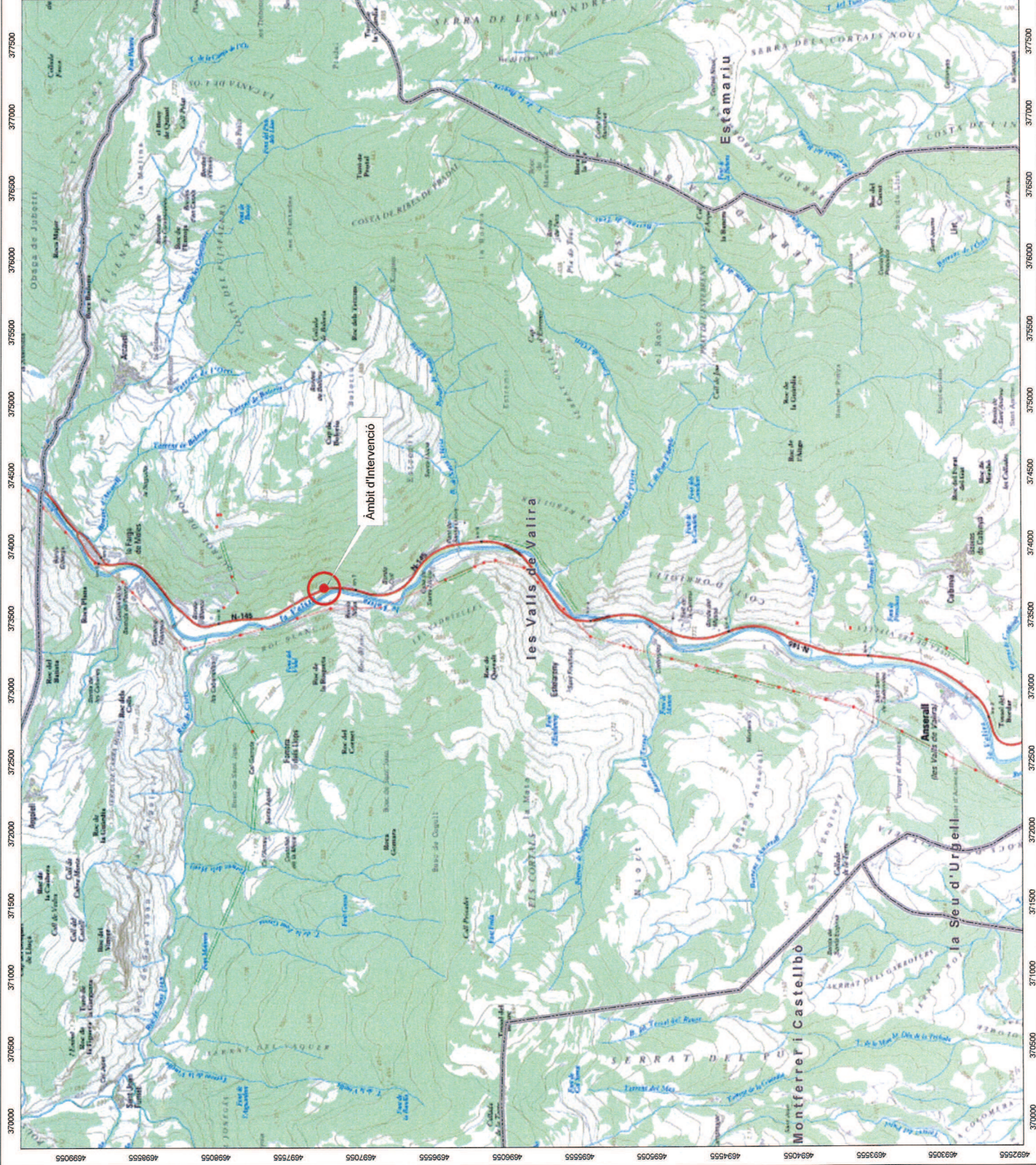

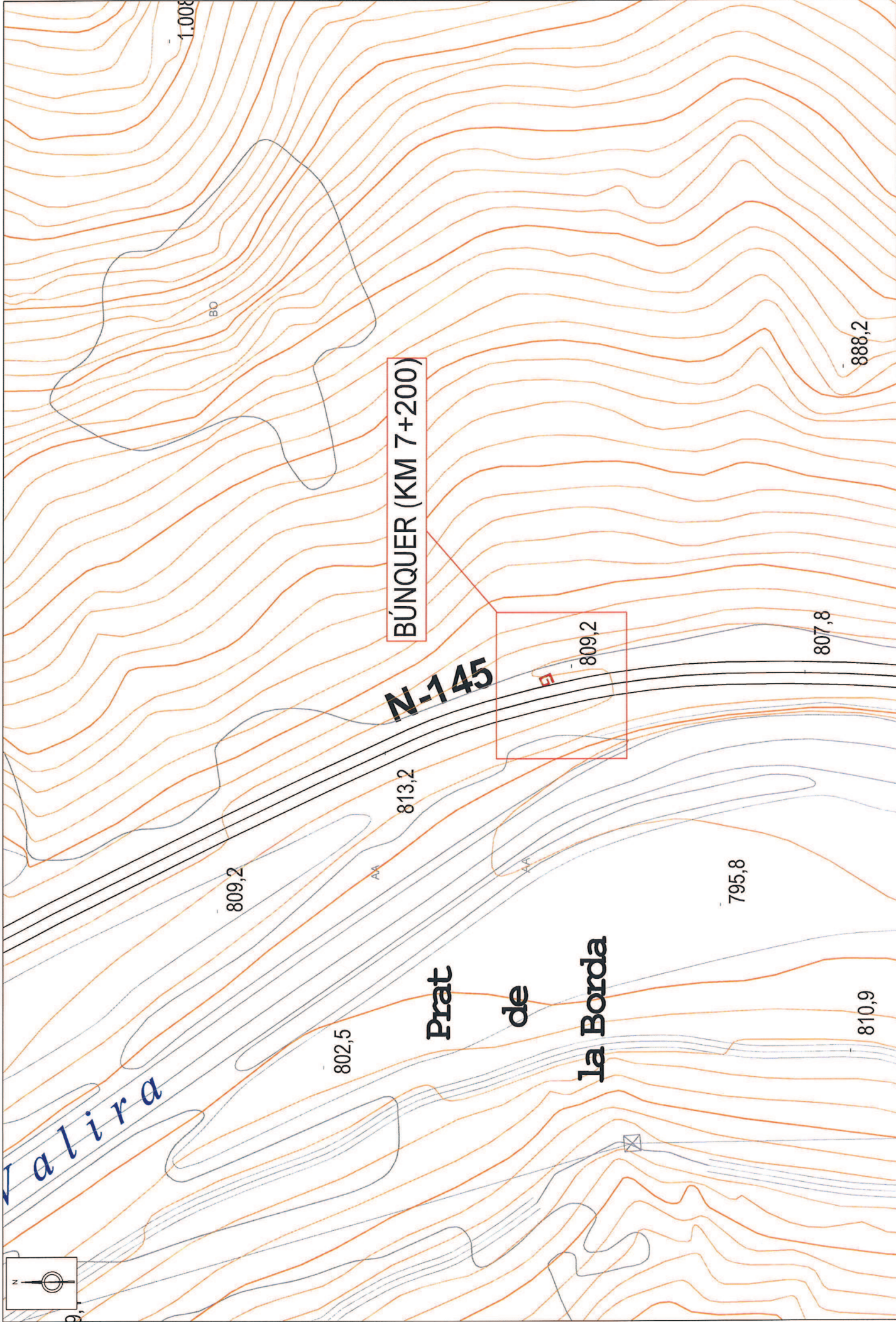
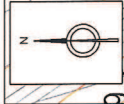
Escala 1:25.000
originals DIN-A3

BASE CARTOGRAFICA ICC www.icc.cat
PROYECCION UTM HUSO 31N / ETRS 89

PLANO NÚM. 1

Valira

N-145

BÚNQUER (KM 7+200)

Prat de la Borda

MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA AL BÚNQUER SITUAT AL KM 7+200 DE LA CARRETERA N-145
(LES VALLS DE VALIRA, ALT URGELL).

ARQUEÒLOG DIRECTOR

ROSER PUJ I CALVET

PAU MATEU

JOSE IGNACIO JIMÉNEZ

ESCALA NUMÈRICA GRÀFICA

1:1000

copiat 2013

ESCALA

50 M

NTM

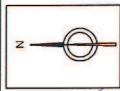
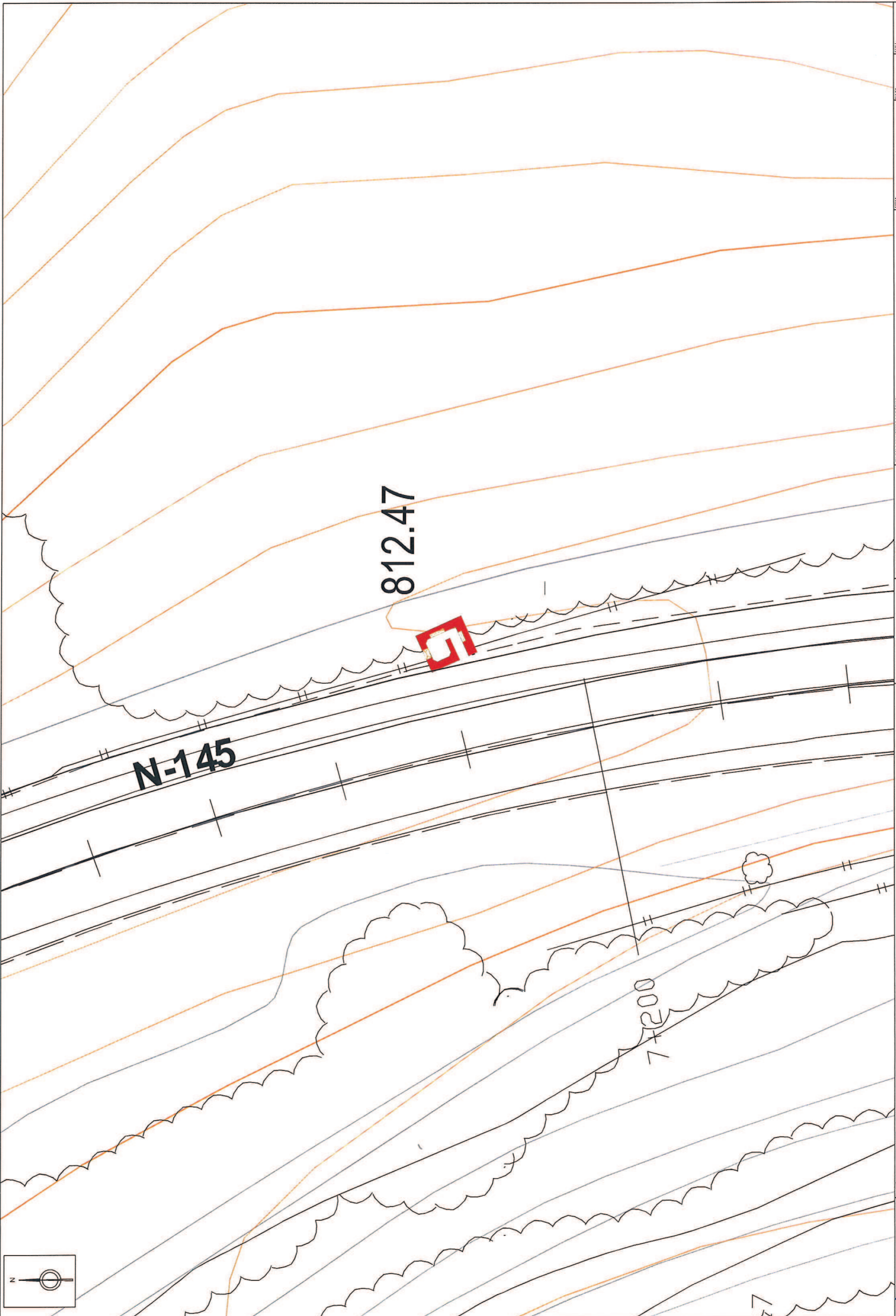
Planell de millorà

DATA

Març 2013

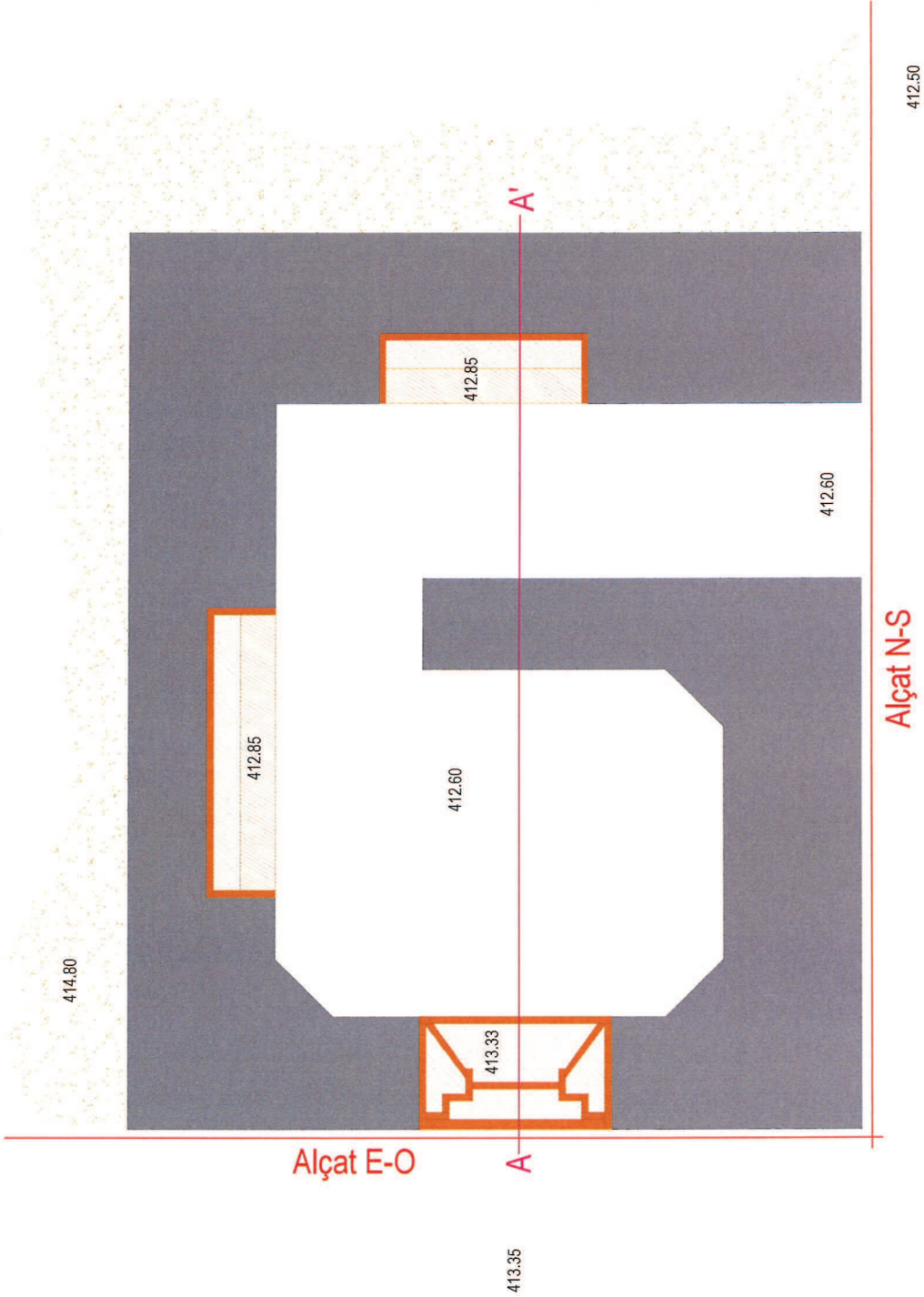
TITUL

02

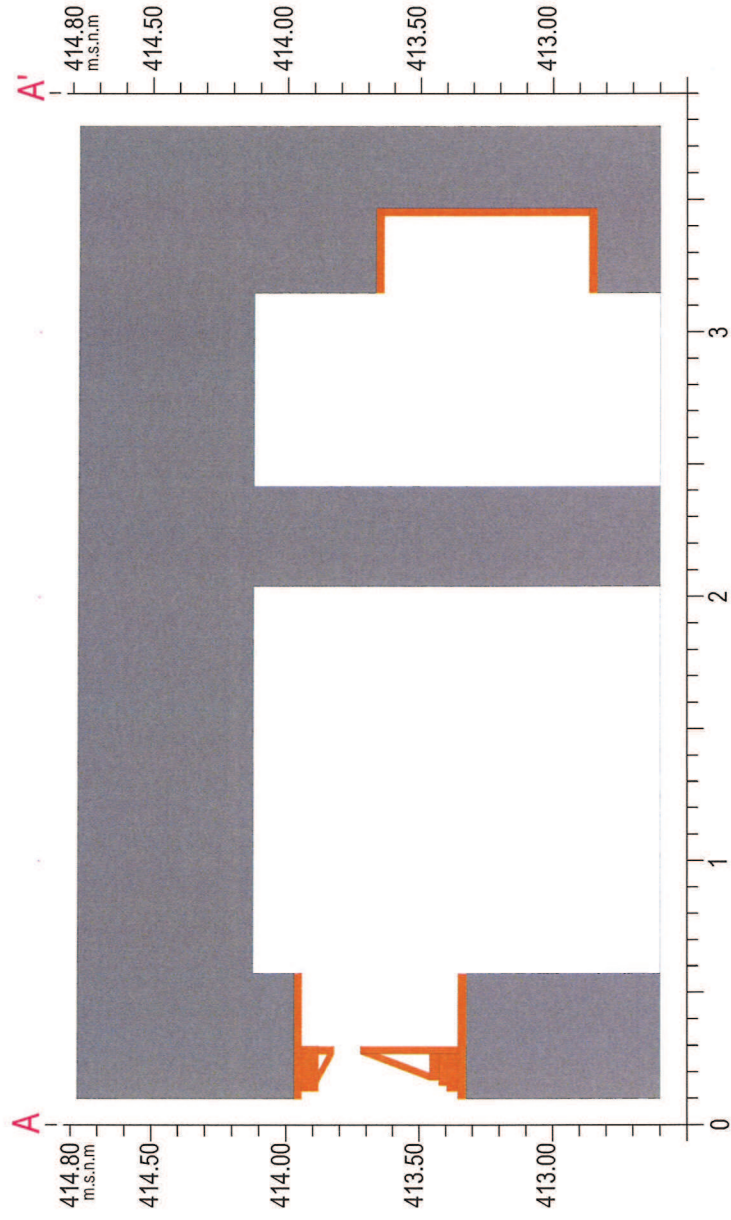

Planta general del Búnquer

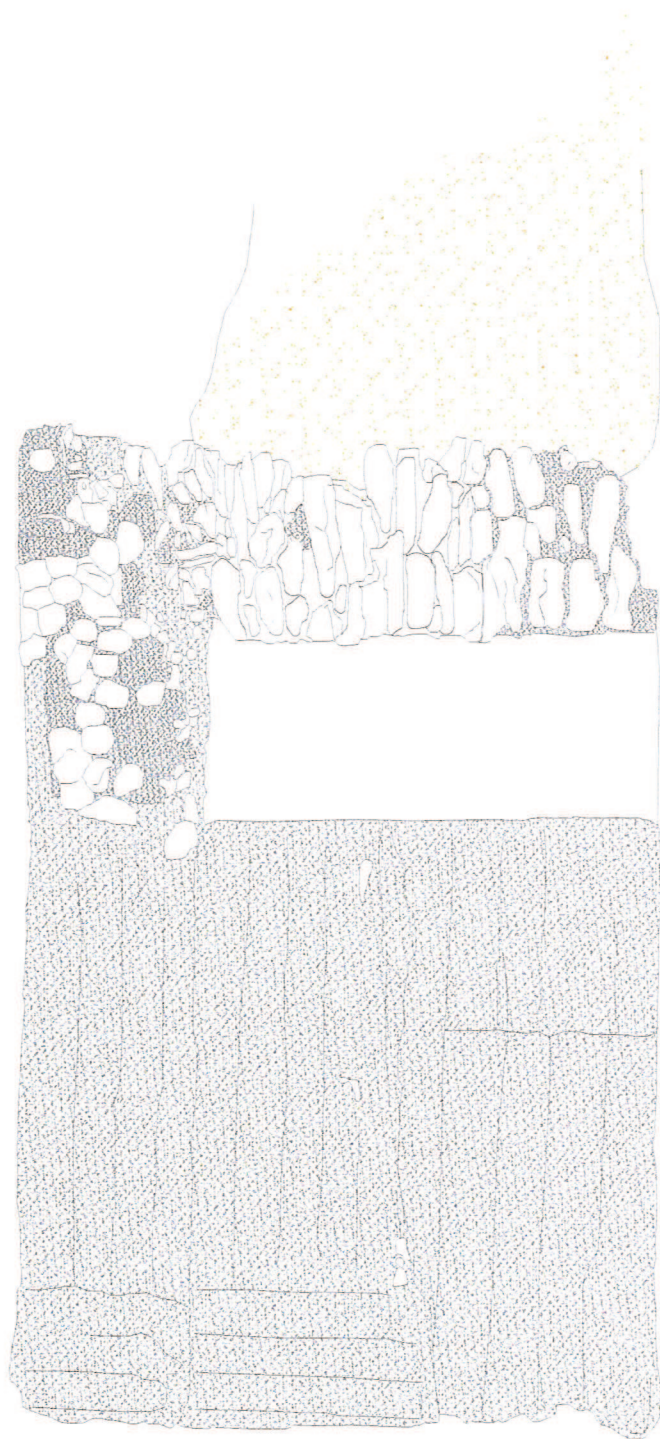
	Formigó
	Fusta
	Terra

Secció N-S del Búnquer

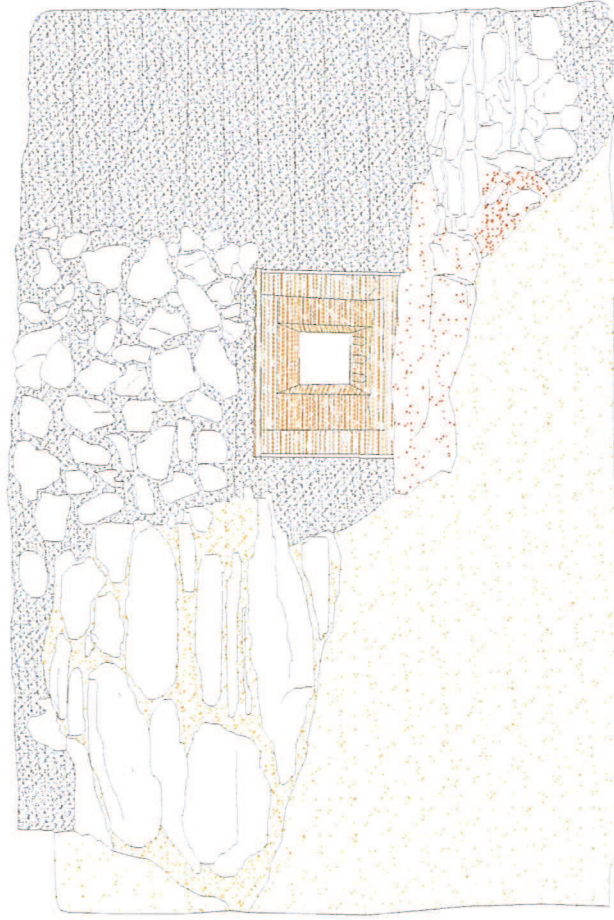
Formigó

Fusta

Alçat N-S

Formigó	Terra

Alçat E-O

